

10

LLENGUA I CULTURA

RESUM

L'any 2020, immersos en plena crisi sanitària COVID-19, ha estat un any especialment dur per les persones que treballen en cultura, sense excepció, i la sostenibilitat financera del conjunt del sector s'ha posat en risc, malgrat que ha estat precisament en el context del confinament que hem pres encara més consciència del paper central de la cultura. Davant d'aquesta situació les administracions han treballat des de l'emergència, des de la necessitat no ja de «consolidar», «ajudar» o «acompanyar» els sectors culturals, sinó des de la necessitat de rescatar-los.

Espais patrimonials buits, activitats cancel·lades, institucions culturals tancades, esdeveniments de cultura popular posposats o processos de creació i producció artística interromputs. L'impacte de la COVID-19 sobre el sector cultural s'ha sentit a tot el món. La Unesco va alertar sobre aquest impacte, que afecta el dret fonamental d'accés a la cultura, els drets socials dels artistes i els treballadors de la cultura i la protecció de la diversitat de les expressions culturals. A més, va alertar sobre l'amenaça que s'aprofundeixin les desigualtats i de tornar més vulnerables a les comunitats.

Davant d'aquesta forta sotragada, què han fet les administracions públiques a les Illes Balears? Com han reaccionat? Quines mesures han creat? En la mesura en què hem pogut trobar la informació, hem volgut recollir els plans d'actuació del Govern de les Illes Balears i els consells insulars per a la reactivació i reconstrucció de la comunitat, centrant-nos en les mesures específiques per donar suport al sector cultural. Som conscients que un panorama complet ens el donaria conèixer també les iniciatives promogudes des de les administracions locals i els efectes sobre la iniciativa privada, però ens trobam de nou amb la dificultat d'obtenir la informació i les dades necessàries. També som conscients, però, que la dimensió real de l'impacte de la crisi sanitària sobre les comunitats culturals —públiques i privades—, les coneixerem en un futur pròxim.

Pel que fa a la llengua catalana, els canvis i l'evolució demogràfica de la societat de les Illes Balears constitueixen una informació cabdal a l'hora d'estudiar la situació social de la llengua catalana. D'ençà dels anys setanta del segle xx la població de les Illes Balears pràcticament s'ha triplicat. El factor principal d'aquest augment ha estat la immigració. Una diferència important entre la provenença de la població nouvinguda al final del segle passat i la dels darrers anys és que, mentre que abans provenia sobretot de l'Estat espanyol, ara prové especialment de l'estranger i constitueixen aproximadament un quart de la població total. Els canvis demogràfics tenen una incidència diferent en cadascuna de les illes. L'illa de Menorca concentra el percentatge més elevat de població nascuda en territoris de parla catalana, mentre que Eivissa i Formentera presenten el percentatge més baix de nascuts al domini lingüístic.

Quant a l'oferta de formació en llengua catalana, la pandèmia viscuda durant el 2020 ha provocat l'increment de cursos en modalitat a distància i la reducció d'oferta en modalitats presencials o semipresencials. També hi ha hagut una cancel·lació de tallers per a col·lectius concrets o que treballen habilitats lingüístiques específiques. La pandèmia de la COVID-19 també ha causat la disminució dels certificats de coneixements de català emesos per diferents organismes.

En matèria de formació específica, la Universitat de les Illes Balears, amb l'ajut de la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca, per mitjà de la Direcció General de Política Lingüística, ha ofert les formacions d'Expert Universitari en Dinamització Lingüística (30 d'octubre de 2019 - 30 de juny de 2020) i el Diploma Universitari de Legislació Lingüística i Drets Lingüístics (2 de novembre de 2020 - 30 de novembre de 2020). Els perfils formatius i professionals que han accedit a aquestes formacions són diversos.

Finalment, també val la pena dir que enguany les Illes Balears varen participar en la VII Viquimarató de la Llengua Catalana i que s'han publicat dues biografies de la filòloga menorquina Aina Moll: Aina Moll i Marquès. Semblança biogràfica, d'Isidor Marí i Mayans i Aina Moll i Marquès. Filòloga pionera i activista compromesa amb la normalització de la llengua catalana, de Pilar Arnau i Segarra. Les dues obres constitueixen un material necessari per conèixer el llegat material i immaterial de la polifacètica Aina Moll.

10.1.

L'ESTAT DE LA CULTURA

Any rere any hem de constatar la dificultat d'elaborar una diagnosi rigorosa sobre la cultura a les Illes Balears per manca de dades o, fonamentalment, perquè les dades existents (com ara les que inclou l'important document *Anuari d'estadístiques culturals*, del Ministeri de Cultura i Esports) recullen informació corresponent a dos o tres anys enrere. Donat el caràcter en constant transformació dels processos culturals i, per tant, de les inquietuds culturals de la ciutadania, es fa difícil conèixer la realitat de l'any que analitzam en aquesta memòria.

Enguany, la crisi sanitària de la COVID-19 ha suposat una etapa especialment dura per a les persones que treballen en cultura, sense excepció, i la sostenibilitat financera del conjunt del sector està en risc, tot i que ha estat precisament en el context de confinament que hem pres encara més consciència del paper central de la cultura.

Grans i petites empreses, entitats, col·lectius, artistes, creadors i creadores, o institucions culturals, impulsores d'activitats de recerca, creació, producció o d'exhibició a través dels cinemes, teatres, festivals, fires, petits comerços de proximitat (llibreries, sales de música en viu, centres de creació...), biblioteques o festes populars han hagut d'aturar en sec les seves iniciatives i projectes des del març del 2020, a conseqüència de l'escenari de contenció derivat del Reial decret 463/2020, de 14 de març, i dels posteriors decrets.

A partir de l'abril del 2020, el sector va alçar la veu i, a través del crit/etiqueta #LaCulturaÉsSegura, reivindicava l'espai cultural com un dels més segurs, un espai on no s'havien produït rebrots i, el que millor s'havia adaptat a les mesures de seguretat, canviant aforaments, creant protocols, respectant la distància social, repensant formats o, fins i tot, ajornant activitats quan era necessari.

Davant d'aquesta forta sotragada, què han fet les administracions públiques? Com han reaccionat? Quines mesures han creat? La discontinuïtat i la improvisació davant de les urgències reivindicades per un sector que ha estat clau durant la crisi sanitària són potser els elements que recorren el conjunt de mesures desplegades per les administracions, que, si bé redacten plans i estratègies que fan referència a la reactivació del teixit cultural, finalment articulen mesures que no disten gaire de les ordinàries, destinades a pal·liar només momentàniament una precarietat instal·lada en la cultura des d'abans, fins i tot, de la crisi econòmica del 2008. Malgrat aquesta observació general, algunes mesures concretes, com ara l'ajut del Govern al manteniment de les estructures d'empreses i autònoms, eren actuacions molt necessàries i seria essencial que es mantinguin i s'ampliïn a les associacions i entitats sense ànim de lucre.

S'agilitzen calendaris i es flexibilitzen tràmits, les administracions admeten la centralitat de la cultura i la declaren bé essencial, però els diferents sectors de la cultura expressen el seu malestar per unes ajudes insuficients i que sovint no tenen

en compte les especificitats dels diferents agents que participen en un ecosistema, el cultural, complex i divers.

En la mesura en què hem pogut trobar la informació, hem volgut recollir els plans d'actuació del Govern de les Illes Balears i els consells insulars per a la reactivació i reconstrucció de la comunitat, centrant-nos en les mesures específiques per donar suport al sector cultural. Som conscients que un panorama complet ens el donaria conèixer també les iniciatives promogudes des de les administracions locals i els efectes sobre la iniciativa privada. Però, de nou, ens trobam que la manca d'un organisme que tenguí la capacitat d'analitzar els diferents factors que envolten les pràctiques culturals quasi a temps real impedeix obtenir una imatge detallada de l'estat de la cultura, de les condicions laborals i socials en què es troben els treballadors de la cultura o de les possibilitats de participació de la ciutadania i d'accés a la cultura.

Parlam de l'Observatori de la Cultura de les Illes Balears. En aquest moment, sembla que hi ha la voluntat per part del Govern de crear un organisme d'investigació adaptat a les transformacions culturals i socials d'avui, que respongui a les noves dinàmiques i processos artístics, que analitzi tant els sectors culturals com la participació i l'accés de les persones a la cultura, que consideri aspectes quantitius, però també l'impacte social de la cultura, que interpreti dades i ajudi a desenvolupar polítiques, estratègies i mesures per al conjunt del teixit cultural institucional i cívic.

10.1.1. L'ESTRATÈGIA CULTURAL DEL GOVERN DE LES ILLES BALEARS ENVERS L'IMPACTE NEGATIU DE LA COVID-19 EN L'ÀMBIT DE LA CULTURA

L'Eix 8 del Pla Autonòmic de Reactivació i Transformació Econòmica i Social de les Illes Balears: primeres propostes d'un pla d'actuació en cultura del Govern de les Illes Balears

El 30 d'abril del 2020 el Govern presenta el document inicial de Pla Autonòmic de Reactivació i Transformació Econòmica i Social de les Illes Balears¹, que preveu 10 eixos d'actuació i que es planteja com un pla obert i flexible que incorpora aportacions a mesura que es debat amb els actors implicats, partits polítics, institucions, plataformes cíviques i entitats socials.

L'eix 8, titulat «El foment de les indústries culturals i creatives», preveu el desplegament d'un pla de xoc «per mitigar l'impacte negatiu que suporten les indústries culturals i creatives en el context de la crisi de la COVID-19, que, per una banda, planteja la creació d'un fons extraordinari per a la sostenibilitat de les indústries culturals adreçat a persones jurídiques, que té com a finalitat subvenir els perjudicis que pateix el sector a causa de la suspensió o pèrdua d'activitat a conseqüència dels efectes de la COVID-19».

El 8 de maig del 2020, la consellera de Cultura comparteix amb el sector cultural el pla de reactivació de les indústries cul-

1. GOIB (2020). *Pla autonòmic: reactivació i transformació econòmica i social de les Illes Balears*. <https://www.caib.es/pidip2front/jsp/adjunto?codi=2426170&idioma=ca>

turals i creatives, elaborat a partir de la informació recollida en les reunions prèvies mantingudes amb representants del sector des que va començar la crisi sanitària, per debatre'l i recollir les noves propostes.

L'eix del foment de les indústries culturals i creatives consta de cinc plans diferenciats:

1. Pla de xoc per a les indústries culturals

Inclou un fons extraordinari per a la sostenibilitat de les indústries culturals adreçat a persones jurídiques i associacions. A més, també proposa la creació d'un fons extraordinari per a la producció creativa adreçada als creadors de Balears en condicions semblants a les aplicades a les empreses culturals, per compensar els perjudicis causats per la suspensió o pèrdua d'activitat a conseqüència de la COVID-19. A aquestes accions, s'hi afegeix una injecció de liquiditat al sector, a través de la combinació d'actuacions d'ISBA-CREA S.G.R.

2. Pla de reactivació del sector cultural

Inclou mesures per incentivar la contractació del sector públic i privat dins dels circuits de programació continuada i cicles de temporada, tant entre illes com dintre de la mateixa illa.

3. Estratègia de digitalització i foment de la tecnologia en el sector cultural

Proposa el foment de la modernització i la digitalització del sector cultural amb formació per optimitzar eines digitals, estratègies de mercat i inversió en recursos. Entre els objectius, figura

també continuar amb la digitalització dels equipaments culturals propis i la implementació de l'administració electrònica.

4. Pla de foment de la cultura per a nous públics

Tracta d'analitzar, mitjançant estudis, el comportament dels nous consumidors culturals per identificar principals línies d'actuació i entendre la cultura com a eina de «recuperació».

5. Pla de coordinació interinstitucional i amb el sector privat.

Proposa una estratègia de coordinació amb els consells insulars i ajuntaments, així com amb IB3 i els ens del sector públic instrumental, per combinar mesures i accions, temporitzades i programades, amb l'objectiu de donar millor resposta a les necessitats urgents i estratègiques del sector. Aquesta coordinació es fa extensiva també al Ministeri de Cultura i Esports, amb un pla de treball i comunicació constant sobre temes transversals.

10.1.1.1. La protecció a la cultura, un dels objectius del Pacte de Reactivació signat el juliol del 2020 pel Govern de les Illes Balears amb els principals agents econòmics, socials i polítics²

El Pacte de Reactivació s'estructura en 131 mesures, que pretenen, mitjançant 10 eixos de feina, adaptar la societat a les necessi-

2. GOIB (2020). *Pacte de reactivació de les Illes Balears*. <https://www.caib.es/pidip2front/jsp/adjunto?codi=2454770&idioma=ca>

tats sorgides de la crisi de la pandèmia de la COVID-19 i disposa d'una inversió a curt termini de més de 618 milions d'euros.

L'eix 9, «Foment de les indústries culturals i creatives», desborda el seu propi enunciat quan afirma que es proposa fomentar les indústries creatives, ja que també promou la recerca, la creació, les activitats educatives o la creació de nous públics. Aquests propòsits tenen impacte en l'accés a la cultura de la ciutadania, en la xarxa de museus, biblioteques i institucions culturals de les Illes, en les possibilitats d'artistes i creadors d'experimentar, investigar i crear o en la sostenibilitat del teixit d'empreses i professionals autònoms que treballen en l'àmbit de les pràctiques artístiques i la cultura.

L'eix 9 es desplega en sis mesures (de la 115 a la 120) i preveu un pressupost total de 5.510.000 euros (vegeu la distribució segons línies estratègies al quadre III-10.1):

1. Mesura 115. Pla de xoc per a la cultura de les Illes Balears.
2. Mesura 116. Pla de reactivació de la cultura.
3. Mesura 117. Estratègia de digitalització i foment de la tecnologia.
4. Mesura 118. Estratègia per a la creació de nous públics.
5. Mesura 119. Pla d'internacionalització i promoció de la cultura balear.
6. Mesura 120. Pla de coordinació interinstitucional i amb el sector privat.

1. Pla de xoc per a la cultura de les Illes Balears. Pressupost: 2.785.000 euros

Inclou les següents accions:

- Fons extraordinari per a la sostenibilitat del sector cultural

Es destinen 1.410.000 euros a un fons dissenyat per ajudar a compensar les despeses estructurals de les indústries culturals i creatives afectades per la COVID-19 i a pal·liar els efectes de la pandèmia entre els professionals que acreditin perjudicis i pèrdues per la suspensió, la cancel·lació o l'ajornament d'actes, esdeveniments, actuacions, produccions o altres serveis professionals.

Aquest fons, quan es materialitza en política d'ajuts, prioritza el suport estructural a les empreses i indústries culturals més que a la nova producció, cobrint despeses de lloguer de locals i espais habituals de feina, despeses de gestió i de logística. La convocatòria per a empreses es resol mitjançant el procediment de concurs i els ajuts per a autònoms, es fa per ordre d'entrada.

- Fons extraordinari per a la producció creativa i la recerca cultural

Es crea per donar suport amb caràcter d'urgència de manera directa les persones físiques que tinguin la seva activitat vinculada al procés creatiu o investigador de preproducció d'una obra, un treball o una iniciativa cultural, i de manera indirecta a través d'empreses i associacions del sector cultural (arts escèniques i visuals, la literatura, el còmic i el pensament, els estudis locals, l'audiovisual i la música). Es destinen 1.175.000 euros.

QUADRE III.-10.1. PRESSUPOST EN CULTURA PREVIST AL PACTE DE REACTIVACIÓ ILLES BALEARS		
Pla de xoc per a la cultura de les Illes Balears		2.785.000 €
Fons extraordinari per a la sostenibilitat del sector cultural	1.410.000 €	
Fons extraordinari per a la producció creativa i la recerca cultural	1.175.000 €	
Fons de propostes culturals adreçat als gestors culturals	200.000 €	
Pla de reactivació de la cultura		1.750.000
Estratègia de digitalització i foment de la tecnologia		375.000 €
Estratègia per a la creació de nous públics		100.000 €
Pla d'internacionalització i promoció de la cultura balear		500.000 €
Total eix 9		5.510.000 €

Font: A partir de dades del Govern de les Illes Balears

- Fons de propostes culturals adreçat als gestors culturals

Es pretén estimular l'activitat, incentivar la creació de nous públics i la producció de propostes dels diferents sectors, tenint en compte la nova situació, amb un pressupost de 200.000 euros.

2. Pla de reactivació de la cultura. Pressupost: 1.750.000 euros

Es vol contribuir a la sostenibilitat i la transformació del sector. Destaquen, entre d'altres, un fons de reactivació de la contractació (per mantenir la contractació pública i privada de fires, festivals i cicles de temporalitat curta, presencials o en línia), un fons de reactivació dels circuits de programació (tant entre illes com dins la mateixa illa), un fons per a inversions en béns culturals (adquisició directa d'obres, llibres...) i reprendre el pla de contractació pública que ja hi havia, amb programes com «Viu la cultura» (a les escoles), «MAP teatre» (per a joves de batxillerat), i «Teatre teràpia» (especialment orientat als grups socials vulnerables).

3. Estratègia de digitalització i foment de la tecnologia. Pressupost: 375.000 euros per al 2020

Es potencia l'ús de les noves tecnologies, amb un pla de formació i implementació tecnològica del sector, en els àmbits de creació, distribució, venda i sectors vinculats). Això seria aplicable no només a les empreses, les associacions i els autònoms del sector, sinó també als equipaments propis (arxiu, museus, biblioteques, etc.). Inclou fons, plans i estratègies diferents per a cada subsector i tipus d'equipament.

4. Estratègia per a la creació de nous públics. Pressupost 100.000 euros

S'afavoreix un increment del consum de productes culturals, aprofitant el valor inherent de la cultura com a eina per generar identitat i cohesió social. Potencia, principalment, el públic infantil i juvenil, que pot integrar la creació artística com a eina per al seu desenvolupament. També incorpora accions per a diferents sectors de la població, especialment els més vulnerables, que

es poden beneficiar de l'expressió artística per a la integració i recuperació social.

5. Pla d'internacionalització i promoció de la cultura balear. Pressupost: 500.000 euros

Aprofita el valor de la cultura pròpia i el patrimoni material i immaterial per explorar noves oportunitats de turisme de qualitat, que, a la vegada, contribueixi a mantenir i transformar el sector. També es potenciarà la promoció de Fira B com a marca cultural i turística, donant suport als autors de les Illes Balears. En aquest sentit, es treballarà de manera conjunta amb consells insulars, altres administracions i la xarxa de l'Institut Ramon Llull.

6. Pla de coordinació interinstitucional i amb el sector privat

Es coordinen les polítiques o línies d'acció de les administracions públiques per donar resposta a les necessitats del sector, tant en qüestió de modificacions normatives com en l'establiment d'un calendari de mesures. Impulsarà la col·laboració amb el sector privat.

10.1.1.2. De l'estratègia a l'acció: mesures per pal·liar els efectes de la COVID-19

Com hem vist, el Govern presenta el 2020 dos plans de reactivació per a les Illes Balears que inclouen mesures específiques per l'àmbit de la cultura. Si bé respecte als objectius generals —pel que fa a la cultura— pràcticament no hi ha canvis entre ells, el segon pla, el Pacte de Reactivació, concreta molt més pel que fa a les mesures

i les dotacions econòmiques, una qüestió reivindicada pels sectors després de la presentació, a finals d'abril, del primer pla de reactivació³.

La reacció de la Delegació de Cultura del Govern de les Illes Balears va ser bastant àgil i mostrà una voluntat ferma de respondre tant a les necessitats com a les reivindicacions sectorials. Durant tot l'any 2020, responent als plans estratègics, s'han generat una sèrie de mesures i ajuts, com hem tractat de sintetitzar al gràfic III-10.1.

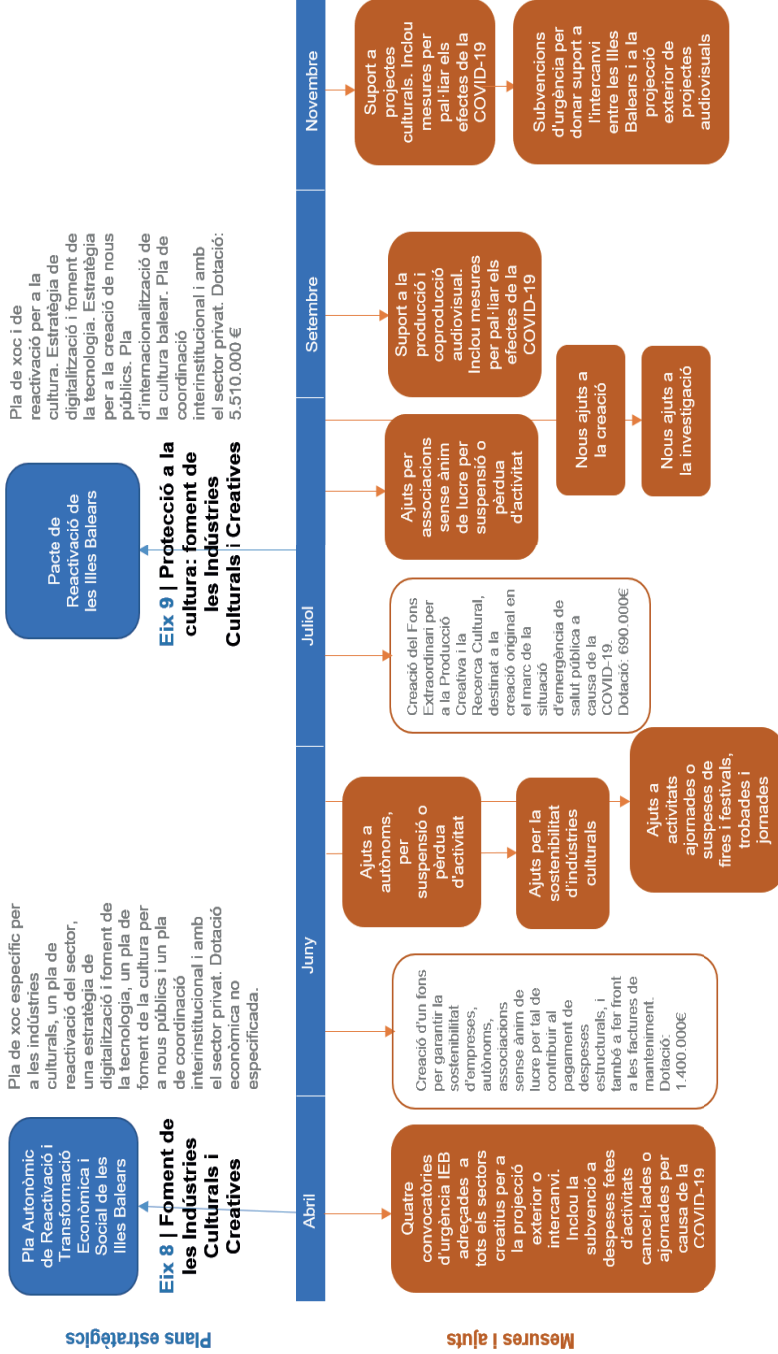
Així doncs, aquests plans donen lloc a un pla d'actuació que es tradueix en la creació de diferents línies d'ajudes al teixit cultural, relacionades al quadre III-10.2 (es pot consultar la informació completa d'ajuts i descripcions a l'annex IIIA-10.1. «Convocatòries del Govern de les Illes Balears 2021. Convocatòries d'urgència COVID-19 i convocatòries ordinàries»).

La situació límit dels agents i les persones del món de la cultura demanava una actuació d'urgència, a la qual el Govern reaccionà i a partir del 16 d'abril ja van sortir les primeres convocatòries d'ajuts, que es multipliquen a mesura que es detecten mancances en les diferents fases dels processos de creació i de l'activitat cultural. Des de la mateixa Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat, així com des dels organismes que en depenen —com l'IEB o l'ICIB—, convoquen subvencions i mecanismes adequant-se a aquestes necessitats detectades.

3. MALAGAMBA, A. (14 de maig de 2020). «El sector rechaza en masa el plan de reactivación de la cultura del Govern balear». *Última Hora*.

Gràfic III-10.1.

Estratègia del Govern de les Illes Balears en relació amb els efectes de la COVID-19 en l'àmbit cultural 2020

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Govern de les Illes Balears

QUADRE III-10.2. CONVOCATÒRIES ESPECÍFIQUES PER A PAL·LIAR L'EFECTE COVID-19 EN ELS SECTORS CULTURALS

	Organisme	Data de publicació
Convocatòria d'urgència covid-19 per a arts escèniques	IEB	16 d'abril de 2020
Convocatòria d'urgència covid-19 per a arts visuals	IEB	16 d'abril de 2020
Convocatòria d'urgència per donar suport a activitats de projecció de la literatura, el pensament, el còmic i la il·lustració de les Illes Balears fins al 20 d'abril de 2020 i donar suport a les activitats desenvolupades durant l'any 2019 (des del 4 d'octubre)	IEB	16 d'abril de 2020
Subvencions d'urgència per donar suport a activitats de projecció de la música i dels músics, intèrprets i compositors de les Illes Balears fins al 20 d'abril de 2020 i a les activitats desenvolupades l'any 2019	IEB	16 d'abril de 2020
Subvencions d'urgència per donar suport a l'intercanvi entre les Illes Balears i a la projecció exterior de projectes audiovisuals	ICIB	18 d'abril de 2020
Ajudes, amb caràcter d'urgència, pel procediment de registre d'entrada, per donar suport als professionals autònoms del sector cultural en el marc de la situació d'emergència de salut pública provocada per la pandèmia de covid-19	Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat	22 de juny de 2020
Convocatòria d'ajuts pel procediment de concurs, amb caràcter d'urgència, per a la sostenibilitat de les indústries culturals	Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat	22 de juny de 2020
Despeses realitzades en relació amb activitats ajornades o suspeses de fires i festivals, i trobades i jornades professionals del món de la cultura	IEB	25 de juny de 2020
Ajudes pel procediment de registre d'entrada per donar suport a les associacions i entitats sense ànim de lucre del sector cultural en el marc de la situació d'emergència de salut pública provocada per la pandèmia de covid-19	Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat	8 de juliol de 2020
Convocatòria Creació	IEB	23 de juliol de 2020
Convocatòria d'investigació	IEB	30 de juliol de 2020
Support al sector audiovisual de les Illes Balears, amb la contribució a produccions i coproduccions	ICIB	5 de setembre de 2020
Subvencions per a projectes culturals de l'any 2020.	ICIB	28 de novembre de 2020

Font: Recerca per departaments a través del cercador de la CAIB

10.1.1.3. Suport a professionals autònoms, empreses i associacions a través d'ajudes impulsades des de la Delegació de la Presidència per a la Cultura i la Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat

El 22 juny de 2020 es publiquen al BOIB dues ajudes extraordinàries adreçades a professionals autònoms i les indústries culturals. Poc després, el 8 de juliol, es convoquen ajuts per donar suport a les associacions i entitats sense ànim de lucre del sector cultural.

1. Ajudes de suport als professionals autònoms del sector cultural

Ajudes, amb caràcter d'urgència, per procediment de registre d'entrada. Dotació: 460.000 euros.

Aquesta convocatòria, amb la finalitat de compensar els perjudicis a causa de la suspensió o pèrdua d'activitat, s'adreça a professionals autònoms vinculats al sector cultural. L'objectiu principal era donar suport, amb caràcter d'urgència, als professionals autònoms de tots els sectors creatius i del patrimoni immaterial i la gestió cultural de les Illes Balears en el marc de la situació d'emergència de salut pública provocada per la pandèmia de la COVID-19.

2. Ajudes per a la sostenibilitat de les indústries culturals

Ajudes per procediment de concurs, amb caràcter d'urgència, en el marc de la situació d'emergència de salut pública provocada per la pandèmia de la COVID-19. Dotació: 490.000 euros.

És una convocatòria amb l'objectiu de donar suport, amb caràcter d'urgència, als professionals autònoms de tots els sectors creatius i del patrimoni immaterial i la gestió cultural de les Illes Balears en el marc de la situació d'emergència de salut pública provocada per la pandèmia de COVID-19. Tenen com a finalitat compensar els perjudicis a causa de la suspensió o pèrdua d'activitat que suposi una reducció de la facturació.

3. Ajudes per donar suport a les associacions i entitats sense ànim de lucre

Ajudes, per procediment de registre d'entrada, al sector cultural en el marc de la situació d'emergència de salut pública provocada per la pandèmia de COVID-19. Dotació: 150.000 euros.

Contribueix a compensar els perjudicis ocasionats a les associacions i entitats sense ànim de lucre, amb activitat econòmica, als professionals autònoms de tots els sectors creatius i del patrimoni immaterial i la gestió cultural de les Illes Balears a causa de la suspensió o pèrdua d'activitat en els sectors esmentats.

4. Línia extraordinària de crèdit COVID-19 impulsada pel Govern i per la Societat de Garantia Recíproca ISBA

Des del febrer fins al juny del 2020, en el marc de la línia extraordinària de crèdit COVID-19 impulsada pel Govern i per la Societat de Garantia Recíproca ISBA, es van aprovar 44 operacions de crèdit per valor de 4,2 milions d'euros per a empreses culturals de les Illes Balears per facilitar l'accés a finançament bancari en condici-

ons avantatjoses a pimes i autònoms, ja que les operacions queden avalades en un cent per cent i el Govern cobreix el pagament dels interessos i també la comissió de l'aval. S'oferien dues línies de crèdit:

- a) Convocatòria per les indústries culturals: noves ajudes especials per a la indústria cultural i creativa, la qual pot acollir-se a les ajudes amb un tracte preferencial, en les mateixes condicions que els emprenedors, els microcrèdits per a autònoms i l'economia social (cooperatives, etc.).
- b) Convocatòria COVID-19: línia de liquiditat extraordinària d'operacions de finançament de liquiditat per mitigar el possible impacte de l'escenari de contenció reforçada derivada del Reial decret 463/2020, de 14 de març.

10.1.1.4. Els ajuts convocats amb caràcter d'urgència per l'Institut d'Estudis Balearics

El 16 d'abril del 2020, i davant l'«especial i singular» incidència que tenen en el sector cultural de les Illes Balears els efectes de la pandèmia de la COVID-19, l'IEB convoca amb caràcter urgent una sèrie d'ajuts que tenen per objectiu protegir l'ocupació i ajudar al manteniment del teixit productiu de les Balears, subvencionant despeses vinculades a activitats cancel·lades o ajornades a causa de la COVID-19⁴. En qualsevol cas, l'IEB manté les convocatòries ordinàries que es publiquen amb posterior-

ritat. Amb un pressupost total de 565.000 euros, la convocatòria preveu les línies de subvenció següents:

1. Convocatòria d'urgència per COVID-19 per a arts escèniques, amb una dotació de 170.000 euros.

Per contribuir a la projecció exterior de les arts escèniques de les Illes Balears de caràcter professional amb la finalitat de fomentar l'intercanvi i de pal·liar els efectes directes de les mesures en relació amb la pandèmia de la COVID-19.

Són subvencionables les despeses que ja s'hagin fet i estiguin vinculades a activitats cancel·lades o ajornades per causa de les mesures de prevenció decretades per les administracions públiques per lluitar contra la pandèmia de la COVID-19.

2. Convocatòria d'urgència per COVID-19 per a arts visuals, amb una dotació de 125.000 euros.

Convocatòria amb l'objectiu de contribuir a la projecció exterior de les arts visuals de les Illes Balears de caràcter professional i de pal·liar els efectes directes de les mesures en relació amb la pandèmia de la COVID-19.

També són subvencionables les despeses que ja s'hagin fet i estiguin vinculades a activitats cancel·lades o ajornades per causa de les mesures de prevenció decretades per les administracions públiques per lluitar contra la pandèmia de COVID-19.

4 . INSTITUT D'ESTUDIS BALEARICS (2020). *L'Institut d'Estudis Balearics convoca ajuts de caràcter urgent i retroactiu per al sector cultural de les Balears*. <http://www.iebaleaics.org/ca/noticies/cultura/institut-destudis-baleaics-convoca-ajuts-de-cara.html>.

3. Convocatòria d'urgència per donar suport a activitats de projecció de la literatura, el pensament, el còmic i la il·lustració de les Illes Balears, amb una dotació de 100.000 euros.

Aquesta convocatòria va permetre recuperar les despeses que ja s'havien fet, vinculades a activitats cancel·lades o ajornades per causa de les mesures de prevenció decretades per les administracions públiques per lluitar contra la pandèmia de COVID-19.

Pretenia facilitar la mobilitat dels autors i editors entre les illes i entre aquestes i els territoris de parla catalana, contribuir a la projecció exterior i pal·liar els efectes directes de les mesures en relació amb la pandèmia de la COVID-19.

4. Subvencions per donar suport a les despeses realitzades en relació amb activitats ajornades o suspeses emmarcades dins l'organització i la producció de fires i festivals, així com de trobades i jornades professionals del món de la cultura. Té una dotació de 310.000 euros.

Aquesta convocatòria volia cobrir les despeses efectuades en relació amb activitats ajornades o suspeses a causa de la pandèmia de la COVID-19, emmarcades dins l'organització i la producció de fires i festivals, així com de trobades i jornades professionals del món de la cultura, que fomenten la projecció exterior i dutes a terme en el territori de les Illes Balears per a l'any 2020. Es va aplicar un criteri de resolució per rigorós ordre d'entrada de les sol·licituds.

5. Subvencions d'urgència per donar suport a activitats de projecció de la música i dels músics, intèrprets i compositors de les Illes Balears fins al 20 d'abril de 2020 i a les activitats desenvolupades durant l'any 2019 (des de l'1 de juliol), amb una dotació de 170.000 euros.

Aquesta convocatòria es va projectar per contribuir a la projecció exterior de la música i dels músics, intèrprets i compositors de les Illes Balears i pal·liar els efectes directes de les mesures en relació amb la pandèmia de la COVID-19.

6. Noves línies d'ajuts per a la creació i la investigació.

El juliol del 2020 la Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat Govern de les Illes Balears estableix per primera vegada una convocatòria d'ajuts destinada a fomentar la recerca i la creació, adreçades a totes les disciplines artístiques, dotada de 490.000 euros.

10.1.1.5. L'Institut d'Indústries Culturals de les Illes Balears centra les seves actuacions en el suport al sector audiovisual

La Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat —a través de l'Institut d'Indústries Culturals de les Illes Balears (ICIB)— va crear l'abril del 2020 dues noves línies d'ajuts a les quals destinà un total de 150.000 euros per donar suport a activitats ja executades d'intercanvi entre les Illes Balears i de projecció exterior de projectes audiovisuals executats des de l'1 de desembre de 2019 fins al 20 d'abril de 2020. Aquestes ajudes es van plantejar amb caràcter retroactiu, ja

que es destinaven a despeses ja executades, i urgent, i es convoquen per protegir l'interès general i pal·liar els efectes de la pandèmia de la COVID-19.

1. Subvencions d'urgència per donar suport a l'intercanvi entre les Illes Balears i a la projecció exterior de projectes audiovisuals.

1.1. Per al període de l'1 de desembre de 2019 al 20 d'abril de 2020. Publicada el 18 d'abril de 2020. Dotació: 150.000 euros.

1.2. Per al període del 21 d'abril al 30 de novembre de 2020. Publicada el 21 de novembre de 2020. Dotació: 100.000 euros.

Pretén contribuir a la projecció exterior de projectes audiovisuals de les Illes Balears de caràcter professional i fomentar l'intercanvi i la relació cultural entre Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera i entre les Illes Balears i l'exterior, i de pal·liar els efectes directes de la pandèmia de la COVID-19. Dues línies de subvenció: a) suport a la mobilitat de productors audiovisuals i professionals en l'àmbit audiovisual de les Illes Balears; b) suport a activitats de projecció exterior fora de les Illes Balears de projectes i produccions audiovisuals.

2. Suport al sector audiovisual de les Illes Balears, amb la contribució a produccions i coproduccions.

Dotació: 600.000 euros.

La convocatòria té per objectiu valorar la diversitat cinematogràfica de la co-

munitat autònoma, i fomentar el teixit industrial del sector audiovisual de les Balears, alhora que té una clara vocació de difusió estatal i internacional. Es despleguen quatre modalitats: una primera modalitat per a llargmetratges de ficció d'autoria balear (música, realització, guió o direcció); una segona modalitat per a llargmetratges documentals i unitats documentals per a televisió, la tercera modalitat per a llargmetratges d'animació, i la quarta modalitat és per a curtmetratges de ficció, animació i documentals. Publicada l'1 de setembre de 2020.

3. Subvencions per a projectes culturals de l'any 2020.

Dotació de 256.000 euros

Una convocatòria per donar suport al desenvolupament de projectes culturals (promoció de productes culturals, impuls del consum i enfortir el teixit cultural) de les arts escèniques, de la música, de les arts visuals i del món editorial duts a terme entre l'1 de gener de 2020 i el 31 de desembre de 2020. Publicada el 28 de novembre de 2020.

10.1.1.6. La cultura és declarada bé essencial pel Govern de les Illes Balears

El 14 d'octubre del 2020 el Govern aprova un acord de suport al sector cultural i declara la cultura com a bé essencial. Aquesta declaració comporta el compromís del Govern a prioritzar la cultura i el sector cultural, tenint en compte les seves especificitats en contextos com l'actual. Cal recordar que l'emergència sanitària

obliga l'Administració a aplicar restriccions en tots els àmbits per garantir la seguretat sanitària. Amb aquesta declaració, el Govern també es compromet a impulsar totes les mesures que afavoreixin la recuperació del sector cultural i l'accés de la ciutadania a la cultura; a intensificar el diàleg amb artistes i agents culturals, i a treballar de manera coordinada amb la resta d'administracions.

10.1.1.7. De Delegació de la Presidència per a la Cultura de la Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat a Direcció General de Cultura de la Conselleria de Fons Europeus, Universitat i Cultura

Entre el 2019 i el 2021 els canvis en l'estructura de les conselleries afecten de ple l'àmbit de la cultura, que passa de ser una Conselleria de Cultura, Participació i Esports a Delegació de la Presidència per acabar, l'any 2021, en Direcció General.

El juliol del 2019 es determina la composició del nou Govern, fruit de les eleccions del 26 de maig del 2019 i s'estableix l'estructura de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que preveu l'extinció de la Conselleria de Cultura per integrar-la a la Conselleria de Presidència, que passa a ser la Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat. L'any 2020, per tant, les polítiques culturals es desenvolupen i executen des de la Delegació de Cultura d'aquesta conselleria.

El febrer del 2021, la presidenta del Govern decideix remodelar el Govern balear i es crea la Conselleria de Fons Europeus, Universitat i Cultura. Amb el canvi de

conselleria, la Delegació de Cultura de la Presidència per a la Cultura passa a ser la Direcció General de Cultura.

10.1.1.8. Els pressupostos de 2020 en cultura del Govern de les Illes Balears

El pressupost de despeses en cultura del 2020 baixa un 2,8% respecte del 2019. Podria sorprendre aquesta reducció donades les noves mesures impulsades pel Govern per pal·liar l'efecte negatiu de la COVID-19 envers el sector cultural, però s'ha de ser prudent en la seva lectura, ja que també s'ha de tenir en compte la cancel·lació o ajornament d'activitats i les dificultats d'execució del pressupost en un any d'aturada gairebé general.

El pressupost en cultura representa un percentatge respecte del total de despesa del Govern d'un 1% i s'emmarca en el concepte general de «Producció de béns públics de caràcter social», juntament amb salut, esports, habitatge, consum i educació.

Algunes de les prioritats anunciades el novembre de 2019 per la Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat són:

1. L'Institut d'Estudis Baleàrics treballarà per millorar el servei als creadors simplificant els processos burocràtics de les subvencions i optimitzant els recursos que es destinen en funció de les necessitats del sector.
2. El 2020 l'Institut d'Indústries Culturals consolidarà el seu desplegament i haurà de ser un catalitzador clau del sector cultural illenc; es reforça la seva plantilla.

3. L'Orquestra Simfònica de les Illes Balears, a part del pressupost ordinari (que és el que consta al quadre III-10.3) tindrà una partida de 7 milions, finançats per l'impost de turisme sostenible, que es destinaran a la construcció de la Caixa de Música, la seva nova seu, una infraestructura estratègica dins la política cultural d'aquesta legislatura.
4. Un altre dels projectes importants que es desenvolupen el 2020 és la construcció del Centre Internacional de Fotografia Toni Catany, a Lluçmajor. La construcció del centre costarà 1,9 milions d'euros.
5. Es destinen 3,4 milions d'euros a la gestió dels centres propis. La Conselleria també es fa càrrec de la gestió del personal de la Biblioteca i l'Arxiu Històric de Maó, el Museu de Mallorca i el Museu de Menorca, amb 1,3 milions d'euros de pressupost. Així mateix, manté les seves aportacions a institucions essencials per al teixit cultural de l'arxipèlag de les quals forma part en els seus patronats o a les quals dona suport institucional, com són: Es Baluard Museu d'Art Contemporani, la Fundació Museu i Centre Cultural de Formentera o el Teatre Principal de Maó, entre d'altres (vegeu quadre III-10.3).
2. S'han creat noves línies per abastar tot el procés creatiu (ajuts a creadors en els seus processos específics de recerca i creació per valor de 490.000 euros) i els ajuts per a projectes d'investigació d'humanitats i cultura vinculats a les Balears (200.000 euros).
3. L'Institut d'Indústries Culturals (ICIB) ha llançat i resolt sis línies d'ajudes, entre les quals n'hi ha per a adquisició d'equipament i maquinària, per a intercanvi entre illes i projecció exterior o per a producció i coproducció d'obres audiovisuals.
4. S'han continuat les obres del Centre Internacional de Fotografia Toni Catany de Lluçmajor.
5. Han sortit a licitació les obres de la nova seu de l'Orquestra Simfònica, que compartirà amb finançament públic i privat.

10.1.1.9. Cap al 2021, pressupostos amb finalitat continuista

El novembre del 2020, la consellera de Presidència, Cultura i Igualtat, Pilar Costa, anuncia que des dels seus departaments es gestionaran 48.628.458 euros, 600.000 euros més que l'any anterior⁵. La presidenta afirma davant la Comissió Parlamentària d'Hisenda i Pressupostos que es tracta de pressupostos que tenen una finalitat «continuista».

El 4 de gener de 2021 el Govern fa balanç de l'any 2020 i destaca les actuacions següents en cultura:

1. S'han gestionat més de 6 milions d'euros en ajuts, dels quals 3.558.000 són específicament per a ajudes relacionades amb la COVID-19.

5. GOIB (2020). *La Conselleria de Presidència, Cultura e Igualdad gestionará 48,6 millones de euros el 2021, más de la mitad destinados a la cultura*. <https://www.caib.es/pidip2front/jsp/es/ficha-noticia/strongspan-stylecolorc30045reactivacioacuten-econoacutemica-spanla-conselleria-de-presidencia-cultura-e-igualdad-gestiona-raacute-486-millones-de-euros-el-2021-maacutes-de-la-mitad-destinados-a-la-culturastrong0>.

QUADRE III-10.3. PRESSUPOST DEL GOVERN DE LES ILLES BALEARS EN MATÈRIA DE CULTURA 2019-2020

	2019	2020	Variació 2019-2020
Delegació de la Presidència per a la Cultura	19.719.379	19.609.809	-0,9%
Institut d'Estudis Balearics	4.218.889	4.218.889	0%
Institut d'Indústries Culturals	1.000.000	1.150.000	15%
Orquestra Simfònica IB	5.767.658	5.677.052	-2%
Es Baluard Museu d'Art Contemporani	600.000	600.000	0%
Museu i Centre de Cultura de Formentera	500.000	120.000	-76%
Institut Ramon Llull	600.000	450.000	-25%
Eivissa patrimoni de la humanitat	212.624	212.624	0%
Aportacions a corporacions locals	1.151.000	1.138.295	-1%
Aportacions de capital (ens local i sector instrumental)	1.742.001	1.845.739	6%
Altres despeses (personal, subvencions, bens i serveis...)	3.927.207	4.197.210	
Biblioteca Pública de Palma	1.364.507	1.377.628	1,0%
Arxiu del Regne de Mallorca	1.158.504	1.182.921	2,1%
Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera	924.328	958.625	3,7%
Museu de Mallorca	1.072.054	671.308	-37,4%
Biblioteca Pública de Maó	424.641	417.829	-1,6%
Museu de Menorca	331.249	318.406	-3,9%
Arxiu General de l'Administració	286.855	230.800	-19,5%
TOTAL	25.281.517	24.767.326	-2,8%

Font: Govern de les Illes Balears. <https://pressupostillesbalears.caif/ca/>

D'aquests, 24,9 milions estan destinats a la Delegació de Cultura i inclou un 0,5 % més d'inversió que el 2020, així com més de 4 milions d'euros que formen part de les ajudes incloses en el pacte de reactivació i canalitzades a través de més de deu línies en ajudes econòmiques al sector, que abasten tot el procés creatiu i arriben a tots els agents culturals.

Pel que fa als equipaments, durant el 2021 la Delegació de la Presidència per a la Cultura continuarà amb el desplegament del pla de cultura i les infraestructures culturals que preveu. Es destinarà mig milió d'euros a l'equipament del Centre Internacional de Fotografia Toni Catany, que s'ubicarà a Lluçmajor. També s'avançarà en el projecte museològic de Formentera. Pel que fa a la futura seu de l'Orquestra Simfònica Illes Balears, la Conselleria aportarà 1,7 milions d'euros per a unes obres que es preveu que s'iniciïn l'any vinent.

Es destinaran 400.000 euros a accions per digitalitzar i adequar en l'actualitat tecnològica els arxius, biblioteques i museus que depenen de la Conselleria. Durant l'any que ve, el Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera (MAEF) desenvoluparà projectes enfocats a la preservació dels equipaments i dels elements patrimonials. També es manté el compromís amb les diferents fundacions i consorcis participats pel Govern, així com amb la candidatura de Menorca Talaiòtica.

10.1.2. CONSELL INSULAR DE MALLORCA: DEPARTAMENT DE CULTURA, PATRIMONI I POLÍTICA LINGÜÍSTICA

10.1.2.1. L'estratègia cultural en el context del pla de reactivació econòmica i social: Mallorca Reacciona, del Consell de Mallorca⁶

1. L'economia Reacciona

Campanyes unificades de comunicació per prioritzar productes que donen valor, com és la cultura

Noves campanyes unificades de comunicació amb agències en destí i empreses turístiques, per prioritzar els productes que donen valor a la temporada alta i la resta de temporades —esport i natura, cultura, turisme de congressos.

Patrocini de grans esdeveniments a Mallorca

Estímul per celebrar esdeveniments de gran format a Mallorca: esportius, musicals, culturals... Vincular-hi la imatge de Mallorca i fer-ne promoció conjunta. Diversificació de l'atractiu turístic, especialment fora de temporada.

Rutes de Mallorca

Rutes culturals i cinematogràfiques.

2. La ciutadania Reacciona

Apartat «Les persones primer»

6. Consell de Mallorca (2021). *Mallorca Reacciona*. <https://www.conselldemallorca.cat/>.

El Consell de Mallorca és el referent en matèria de política social a l'illa. El paquet de mesures de Mallorca Reacciona adreçat a les persones que més ho necessiten, gent gran amb dependència, exclusió social, menors i persones amb discapacitat, té com a objectiu principal que ningú a Mallorca no quedi desprotegit, i garantir la cohesió social com a base d'una sortida comuna de la crisi per a tota la societat, sense desigualtat. Actuacions concretes:

Apropa Cultura Mallorca Millora de la vida de les persones en situació de vulnerabilitat i d'exclusió social a través de la cultura, amb una plataforma en què s'ofereixen espectacles i entrades als diferents equipaments.

Apartat «Gaudeix de Mallorca»

Actuacions que generen espais de cohesió social, lleure i activitats culturals que permeten ajudar la ciutadania a reiniciar la seva vida després del confinament, que afavoreixen tant les persones que han patit més durament el rigor de la crisi com les que han estat en primera línia de feina, formant part dels serveis essencials com a personal assistencial. Actuacions concretes:

Gaudeix la cultura

El Teatre Principal de Palma refà la programació i prepara 23 produccions locals per donar suport al sector.

La Fundació Mallorca Literària adapta l'activitat, programació i projectes per garantir la divulgació de la literatura i els autors de Mallorca a través de diferents formats i canals.

10.1.2.2. Mesures de suport de Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística del Consell de Mallorca

1. Ajudes a la producció d'activitat.

Subvencions per donar suport a les despeses realitzades en relació amb activitats ajornades o suspeses emmarcades dins l'organització i la producció de fires i festivals en l'àmbit de la música, la literatura i el pensament, el còmic i la il·lustració, les arts escèniques, les arts visuals, els estudis locals i les arts audiovisuals, digitals i interactives, així com de trobades i jornades professionals del món de la cultura, que fomentin la projecció exterior i es duguin a terme al territori de les Illes Balears per a l'any 2020.

2. Convocatòria per fer costat al sector cultural de Mallorca pels perjudicis provocats pels efectes de la pandèmia de la COVID-19.

Convocatòria adreçada a petites empreses i autònoms del sector cultural de Mallorca. Subvencionaven despeses de l'entitat durant el període comprès entre l'1 de gener de 2020 i el 15 d'abril de 2020. La quantia màxima prevista per a aquesta convocatòria va ser de 500.000 euros.

3. Suport al manteniment d'establiments culturals de Mallorca dedicats a l'exhibició cultural en directe de caràcter privat que s'han vist afectats per les limitacions imposades per la pandèmia de la COVID-19, amb una assignació de 250.000 euros.

El març del 2020 el Consell de Mallorca, a part d'aquestes línies d'ajuts, anuncia unes altres mesures com:

- Incorporació de bestretes: pagaments per avançat de part de l'ajuda concedida a totes les subvencions.
- Flexibilitat per a l'adaptació de projectes: es podran adaptar els projectes que per mor de l'estat d'alarma s'han reprogramat o canviat d'espai.
- Ampliació de la temporada de programació d'activitats del Catàleg d'activitats culturals per fomentar entre els ajuntaments la pròrroga en lloc de l'anul·lació d'activitats.
- Priorització de l'adaptació d'activitats previstes. Els equipaments del departament prioritzaran la difusió en línia per evitar la suspensió d'activitats.
- Tramitació i pagament àgil.
- Diàleg constant amb el sector cultural.

Molt poc després d'anunciar aquests ajuts, el maig de 2020, els mitjans de comunicació recullen la notícia que el Ple del Consell de Mallorca aprova una retallada de 6,5 milions dels pressupostos del 2020 de l'àrea de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística. S'anul·len 35 partides, la de major quantia fou la partida que havia de finançar la intervenció de l'artista Miquel Barceló a l'església del monestir de Bellpuig (2,7 milions d'euros). Els responsables de cultura argumenten que són partides que es reorienten i que venen d'anys anteriors. En qualsevol cas, no es destinen directament a les polítiques culturals⁷.

7. ARA BALEARS (21 de maig de 2020). *El Consell de Mallorca retalla 6,5 milions a Cultura pel covid-19*. https://www.arabalears.cat/cultura/consell-mallorca-retalla-pressupost-cultura-covid-19-coronavirus_1_1143425.html.

10.1.2.3. El pressupost del 2020 del Consell Insular de Mallorca

El pressupost del Consell de Mallorca en matèria de cultura, la qual distribució podem consultar al Quadre III-10.4, sofreix una reducció de poc més del 10 % respecte del 2019. De nou, hem de ser prudents a l'hora d'interpretar aquests pressupostos. En el cas del Consell de Mallorca, el 2020 passa a gestionar dos nous equipaments, el Museu de Mallorca i el Museu Marítim i també seria menester entrar al detall d'activitats anul·lades o posposades amb motiu de la crisi sanitària (vegeu quadre III-1.4).

10.1.3. EL CONSELL INSULAR DE MENORCA

El primer marc general per donar resposta als efectes de la crisi a Menorca, presentat a principis de maig del 2020, va ser el Pla Menorca COVID-19⁸, un pla de reactivació econòmica i social de l'illa que preveia 3 milions d'euros per pal·liar les conseqüències econòmiques i socials de la crisi sanitària. Dividit en tres fases —mesures de xoc, mesures d'impuls de l'activitat econòmica i un gran pacte d'illa en l'àmbit cultural—, el pla preveia:

- 1) Elaborar enquestes que permetessin ampliar el diagnòstic sobre les conseqüències de l'impacte de la COVID-19 en aquest sector.
- 2) Engagar iniciatives de rescat de la cultura integrant tota la informació relativa a

8. Consell Insular de Menorca (2021). *Pla Menorca Covid-19*.

les accions que la institució emprendreà per mitigar l'impacte de la COVID-19 sobre el sector cultural de Menorca.

- 3) Disposar de 200.000 euros per ajudar les entitats del tercer sector i impulsar l'activitat cultural, educativa, juvenil, esportiva, d'acompanyament, d'acció comunitària, ambiental, animalista, de cooperació i d'economia social.

10.1.3.1. Pla d'actuació: Rescat cultural Menorca 2020

Sota el lema «Rescat cultural Menorca. Reimpulsem el sector cultural»⁹, el Consell treu el portal de gestió de la crisi de la COVID-19 en el sector cultural de Menorca, que es presenta com segueix:

«Des del Departament de Cultura del Consell Insular de Menorca hem obert aquest portal web per tal de gestionar tota la informació referent al sector cultural amb relació a aquesta crisi alhora que cercam solucions de manera conjunta per tal de mitigar els estralls provocats.

»El sector cultural menorquí el formen les entitats culturals sense ànim de lucre, les fundacions, les empreses, les entitats públiques i les privades, artistes i tècnics del món de la cultura, que van des del sector de les arts creatives fins a la conservació del patrimoni i inclou, músics, actors, restauradors, arqueòlegs, tècnics de sala, d'il·luminació, de llum, divulgadors, poetes, pintors, galeristes, comissaris, gestors... i volem escoltar a tothom!»

9. Consell Insular de Menorca (2021). *Rescat cultural Menorca: reimpulsem el sector cultural de Menorca*. <https://www.rescatculturalmenorca.org/>.

Metodologia del Pla Rescat Cultural

1. Recaptació de dades

A través de les enquestes, es vol obtenir una diagnosi de la situació del sector cultural de Menorca per adoptar les mesures oportunes.

2. Estratègia

Disseny d'un paquet de mesures per fer front a la crisi causada per la COVID-19. L'estratègia es consensua amb el sector cultural.

3. Implementació de solucions

Amb el disseny exhaustiu de les mesures preses, el Consell Insular de Menorca activa tots els seus mecanismes per pal·liar els efectes de la crisi.

Propostes d'actuació¹⁰

1. Criteris:

- Garantir la continuïtat de projectes.
- Complementar el suport d'altres administracions, aportant on aquestes no arriben per la prevalença de les entitats culturals.
- Fer estructuració per objectius, ajudes extraordinàries per dan emergent i reforç a la contractació local.

10. Consell Insular de Menorca (2021). *Propostes d'actuació del Consell Insular de Menorca*. <http://www.cime.es/documents/documents/1350b-bb1-b8f3-4e95-a250-6cf25859a3ee.pdf>.

QUADRE III-10.4. PRESSUPOST DEL CONSELL DE MALLORCA EN MATÈRIA DE CULTURA 2019-2020

	2019	2020	Variació 2019-2020
Biblioteques, museus i arxius	1.082.360	982.500	-9,2%
Edifici Krekovic	326.692	318.239	-2,6%
Museu de Mallorca	0	470.247	100,0%
Fundació Mallorca Literària	838.388	719.537	-14,2%
Promoció cultural	5.266.000	6.103.171	15,9%
Museu d'art	45.000	146.500	225,6%
Foment de la lectura	0	44.000	100,0%
Administració cultura	3.689.966	3.462.494	-6,2%
Servei de patrimoni	4.595.329	4.914.274	6,9%
Museu Marítim	0	502.479	100,0%
Teatre Principal	219.298	223.123	1,7%
Fundació Teatre Principal	4.849.736	5.604.452	15,6%
Aportació extraordinària deute Teatre Principal	5.249.524	0	-100,0%
TOTAL	26.162.292	23.491.016	-10,2%

Font: Consell de Mallorca

2. Mesures:

- Pla Menorca COVID-19. Convocatòria unificada per a la reactivació econòmica.
- 2.000.000 d'euros en una línia específica de 200.000 euros per al tercer sector.
- Cobriment de les entitats excloses d'ISBA i de les convocatòries de l'IEB.

10.1.3.2. Mesures de suport del Departament de Cultura del Consell Insular de Menorca

El maig del 2020, el Consell Insular decideix reformular les seves prioritats per adaptar-les a les del sector i reprogramar els projectes donant una resposta efecti-

va a les necessitats derivades de la COVID-19.

A causa que les convocatòries ordinàries havien estat publicades el març de 2020, abans de la creació d'aquestes mesures, el Consell de Menorca adapta i genera petites actuacions per pal·liar l'impacte de la COVID-19.

A través de l'enquesta feta en el marc del programa Rescat Cultural, el Departament de Cultura prioritza aportar despesa corrent que no s'aplicaria a grans projectes per destinar-la a la realització de microprojectes com arts visuals, conservació del patrimoni, música o arts escèniques, entre d'altres.

S'aprova la contractació menor amb un nombre màxim de projectes possibles, es

reorganitza el pressupost i se l'adaptant al sector. A més, s'hi inclouen els 200.000 euros previstos en el pla de xoc contra la COVID-19. Les convocatòries ordinàries introdueixen, doncs, alguns replantejaments:

1. Convocatòria d'entitats culturals

Import: 200.000 euros.

Pel que fa a aquestes convocatòries ordinàries, es troben amb la dificultat que no es poden pagar despeses d'activitats no realitzades. Com a solució, opten per aprovar la reformulació dels projectes presentats a la convocatòria. Per tant, no es valoren els projectes inicialment presentats, i s'obre un termini de quinze dies per a la reformulació dels projectes presentats, perquè s'hi incorporin els que tenguin possibilitats de dur-se a terme, o es reformulin els projectes.

2. Convocatòria d'arts visuals i produccions audiovisuals

Import: 60.000 euros.

3. Patrimoni històric (5 línies: restauració, intervencions arqueològiques, investigació històrica, publicacions, i jornades i activitats de difusió)

Import: 200.000 euros.

4. Menorca música i teatre

Import: 65.000 euros

5. Foment de l'ús del català

Import: 40.000 euros

6. Reforç de la contractació directa d'activitats

Contractació directa, en règim de co-organització amb els ajuntaments, dins el segon semestre de 2020, d'artistes i activitats culturals: música, arts escèniques, arts visuals, literatura i món del llibre, estudi, conservació i difusió del patrimoni històric. Hi ha la possibilitat de contractar actuacions en línia, tot i la preferència per les presencials (terrasses de bars, espais públics exteriors, recintes tancats amb aforament limitat), segons com avanci la desescalada. També hi ha preferència per la microdespesa, no grans esdeveniments. Contractació menor.

10.1.3.3. Pressupost 2020 del Consell Insular de Menorca

Respecte al pressupost, el Consell de Menorca augmenta un 3,4% l'any 2020 respecte a l'any anterior. L'augment més significatiu es produeix a la direcció del departament, que inclou les despeses de personal, que augmenten de 204.687 euros el 2019 a 425.559 euros el 2020 (vegeu quadre III-10.5).

10.1.4. EL CONSELL D'EIVISSA

10.1.4.1. El Foment de Cultura i l'Activitat Creativa recollit al document *Bases per a la reactivació econòmica, social i ambient d'Eivissa*

El document *Bases per a la reactivació econòmica, social i ambiental d'Eivissa*¹¹ és un text de mesures consensuades entre els diferents grups polítics del Consell d'Eivissa,

11. Consell d'Eivissa (2021). *Bases per a la reactivació econòmica, social i ambiental d'Eivissa*.

així com els agents socials, amb la finalitat de reactivar econòmicament, socialment i ambientalment l'illa d'Eivissa i pal·liar els efectes derivats de la crisi de la COVID-19, que preveu un punt de foment de cultura i l'activitat creativa.

Les línies bàsiques que es proposen preveuen accions de modernització i adequació administrativa i institucional; millora del turisme i estratègia d'activació i diversificació; foment del consum lligat a la proximitat i autosuficiència; impuls i foment de nou sectors econòmics i industrials, com el sector primari i indústria (moda Adlib i sector audiovisual); impuls a les energies renovables i lluita contra el canvi climàtic; benestar social i atenció a la ciutadania; recuperació de patrimoni i foment de la cultura i l'activitat creativa; impuls i foment de noves tecnologies; control d'activitats il·legals, i mesures fiscals com la flexibilització i l'ajornament del pagament de tributs i taxes. Les línies més específiques de l'àmbit cultural o que tenen més impacte en l'activitat cultural són:

- Agilització de tràmits i pagaments de subvencions a particulars, empreses i entitats socials.
- Impuls del sector audiovisual. Creació d'Ibiza Film Office (<https://ibizafilmmoffice.com/ca/>).
- Creació de la plataforma Eivissa Cultural.
- Manteniments dels programes culturals que suposen la contractació de creadors locals.
- Impuls a noves infraestructures: Museu de la Mar i Centre de Cultura Popular.
- Coordinació amb altres administracions per garantir el foment de l'intercanvi entre illes.
- Noves línies d'ajuts per a la protecció del patrimoni i el foment de l'activitat cultural.
- Impuls i foment de noves tecnologies.

El 18 d'agost del 2020, el Departament de Cultura, Educació i Patrimoni Consell Insular d'Eivissa convoca ajudes econòmiques a autònoms, microempreses i petites empreses de l'àmbit cultural a l'illa d'Eivissa per pal·liar els efectes de la declaració de l'estat d'alarma provocat per la pandèmia de la COVID-19 i que estan dotades amb 100.000 euros.

Les activitats recollides en aquestes línies d'ajuda eren les arts escèniques; les arts plàstiques; la creació audiovisual i multimèdia; la gestió cultural i patrimonial; els arxius i biblioteques; els museus i sales de cultura; les editorials i llibreries; la composició i interpretació musical, i la indústria fotogràfica, i l'import màxim per cada sol·licitud va ser de 2.500 euros.

10.1.4.2. Pressupost 2020 del Consell Insular d'Eivissa

El pressupost del Consell Insular d'Eivissa s'ha reduït un 2,9% respecte al 2019, a causa de la crisi sanitària, reduccions d'aforament i ajornament o anul·lació d'activitat.

QUADRE III-10.5. PRESSUPOST DEL CONSELL DE MENORCA EN MATÈRIA DE CULTURA 2019-2020			
Consell de Menorca	2019	2020	Variació 2019-2020
Patrimoni històric	1.573.404	1.380.127	-12,3%
Creació i promoció cultural	1.299.299	1.190.714	-8,4%
Joventut	1.010.069	1.007.013	-0,3%
Patrimoni documental i biblioteques	504.354	523.526	3,8%
Museu de Menorca	241.567	287.865	19,2%
Biblioteca Pública de Maó i arxiu històric	212.740	206.709	-2,8%
Direcció del Departament de cultura i educació	237.087	567.959	139,6%
Política lingüística i cultura popular	210.719	306.262	45,3%
TOTAL	5.289.239	5.470.174	3,4%

Font: Consell de Menorca

El pressupost en cultura representa un percentatge especialment alt respecte al total de despesa del Consell d'Eivissa, un 8 %, i s'emmarca en el concepte general de «Producció de béns públics de caràcter preferent», juntament amb salut, esport i educació (vegeu quadre III-10.6).

10.1.5. LA SITUACIÓ DE LES EMPRESES CULTURALS I CREATIVES EL 2020

L'abril del 2020 la Unesco alerta sobre els efectes de la COVID-19 en la cultura que va obligar 128 països a tancar completament les seves institucions culturals. Aquesta situació afecta molt directament els artistes: activitats públiques de tot tipus cancel·lades, festivals posposats, produccions i creacions suspeses i cinemes tancats tenen un impacte desolador en les condicions de treball dels artistes, autònoms, petites i mitjanes empreses i treballadors de cultura independents. És un sector vulnerable que no acaba d'aixecar el cap des de les anteriors crisis i no sol ser un sector

prioritari a l'hora de prendre mesures de resposta urgent.

En un moment en què les indústries culturals i creatives contribueixen amb 2,25 bilions de dòlars dels Estats Units (USD) a l'economia global (3 % del PIB) i representen 29,5 milions d'ocupacions a tot el món, les conseqüències econòmiques d'una contracció del sector cultural poden ser molt greus.

El mateix abril de 2020, més de 130 ministres i viceministres de Cultura van participar en una reunió en línia convocada per la Unesco amb la finalitat de discutir accions adreçades a impulsar el sector cultural, que s'enfronta a una commoció sense precedents a causa de la pandèmia de COVID-19. Els ministres van posar de manifest l'impacte directe de la crisi actual en el turisme, els museus, la producció cultural i els artistes, així com les mesures que han pres per mitigar-ho i van reafirmar el seu compromís amb el diàleg intergovernamental i la solidaritat internacional per conjuminar i enfortir els seus esforços.

QUADRE III-10.6. PRESSUPOST DEL CONSELL D'EIVISSA EN MATÈRIA DE CULTURA 2019-2020			
Consell d'Eivissa	2019	2020	Variació 2019-2020
Promoció cultural	2.498.503	1.967.269	-21,3%
Protecció del patrimoni	2.510.275	2.965.086	18,1%
Campament Cala Jondal	495.163	379.707	-23,3%
Pla Integral de Joventut	1.024.954	1.026.997	0,2%
Biblioteques públiques Cas Serres	194.600	182.400	-6,3%
Equipaments culturals Cas Serres	321.972	322.455	0,1%
TOTAL	7.045.468	6.843.913	-2,9%

Font: Consell d'Eivissa

10.1.5.1. El context espanyol

Segons l'estudi elaborat per la Fundació Contemporània¹², l'Observatori de la Cultura 2020, el sector cultural espanyol va perdre un 29 % dels seus ingressos el 2020.

Un 37,2 % manté encara part de la plantilla en EERTO, mentre que el 59,1 % reconeix haver reduït plantilla a conseqüència de la pandèmia. Un 5,0 % manté tancats els llocs de treball, sense cap activitat presencial; un 48,5 % continua parcialment en teletreball, mentre que el 51,5 % treballa pràcticament amb normalitat.

En relació amb els ingressos totals de l'any 2020, aquests s'han vist reduïts de mitjana en un 29, % respecte als inicialment pressupostats, amb sensibles diferències entre sectors: 22,3 % de disminució en el sector públic, 35,1 % en el privat i 37,5 % entre els professionals independents.

Tan sols per a un 26,7 % els ingressos s'han mantingut o fins i tot han estat superiors als pressupostats (per al 38,0 % del sector públic, 14,9 % del privat i 16,4 % d'independents); per al 73,3 % restant han disminuït, i ho han fet en més d'un 40 % per a un 35,7 % dels enquestats (per al 25,8 % del sector públic, 45,2 % del privat i 45,5 % dels independents).

10.1.5.2. L'evolució de les empreses culturals a les Illes Balears

Per analitzar l'evolució de la xarxa d'empreses culturals de les Illes Balears, com cada any, per obtenir informació unificada s'han tingut en compte els següents epígrafs del CNAE (Classificació nacional d'activitats econòmiques) de l'Institut Nacional d'Estadística:

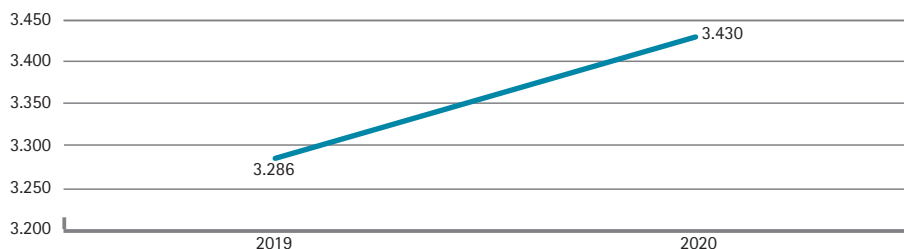
- CNAE 18. Arts gràfiques i serveis relacionats
- CNAE 264. Fabricació d'instruments musicals
- CNAE 476. Comerç al detall de béns culturals i d'esbarjo en establiments especialitzats

12. OBSERVATORIO DE LA CULTURA (2021). *La cultura en España 2020*. https://www.lafabrica.com/wp-images/Observatorio_de_la_Cultura_Lo_mejor_de_la_Cultura_2020.pdf

- CNAE 581. Edició de llibres, diaris i altres activitats editorials
- CNAE 59. Activitats cinematogràfiques de vídeo i programes de televisió i activitats d'enregistrament de so i edició musical
- CNAE 60. Activitats de programació i emissió de televisió
- CNAE 742. Activitats de fotografia
- CNAE 900. Activitats de creació, artístiques i espectacles
- CNAE 910. Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals

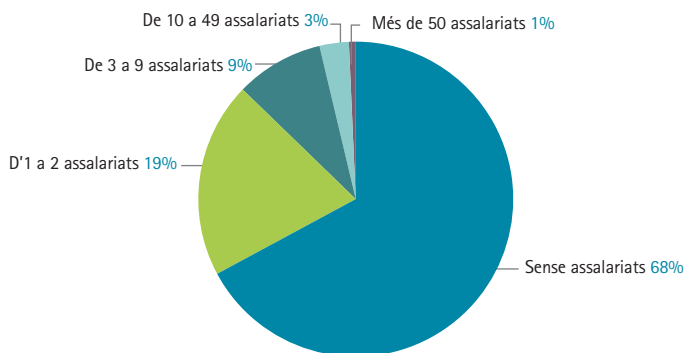
El nombre d'empreses ha augmentat en 144 de l'any 2019 a l'any 2020, que encara no recull quantitativament les conseqüències de la crisi sanitària. Es manté pràcticament la mateixa proporció en relació amb el nombre d'assalariats de les empreses, prop d'un 90% tenen menys de dos assalariats. Això permet comprovar que el sector continua conformat essencialment per persones autònomes i petites empreses (vegeu gràfic III-10.2 i III-10.3).

Gràfic III-10.2.
Evolució del nombre d'empreses culturals a les Illes Balears 2019-2020

Font: Institut Nacional d'Estadística (INE)

Gràfic III-10.3.
Empreses per nombre d'assalariats. 2020

Font: Institut Nacional d'Estadística (INE)

10.2.

LLENGUA

10.2.1. EVOLUCIÓ I COMPOSICIÓ DE LA POBLACIÓ DE LES ILLES BALEARS

Els canvis en la població que hi ha hagut al llarg del darrer segle als territoris de parla catalana constitueixen un dels factors cabdals a l'hora d'estudiar la situació social d'aquesta llengua. D'ençà dels anys setanta¹³ del segle passat, la població illenca pràcticament s'ha triplicat. El factor principal d'aquest augment tan significatiu ha estat la immigració, entesa —des del punt de vista lingüístic— com la població que ha nascut fora dels territoris de parla catalana.

Aquest creixement ha tingut un efecte evident en la composició de la societat illenca. Així doncs, mentre que el 1970 la població al·lòctona representava el 18 % de la composició total de la societat, ara representa el 41,25 % (vegeu el gràfic III-10.4).

L'augment en la població al·lòctona ha repercutit en el percentatge de la població nascuda en territoris de parla catalana, que ha passat del 82 % al 58 %. Una de les diferències importants pel que fa a la provenença de la població nouvinguda a final del segle passat i la dels darrers anys és que mentre que la primera provenia de l'Estat espanyol, la més recent prové sobretot de l'estranger i ha arribat a superar la primera. Als anys setanta, la població

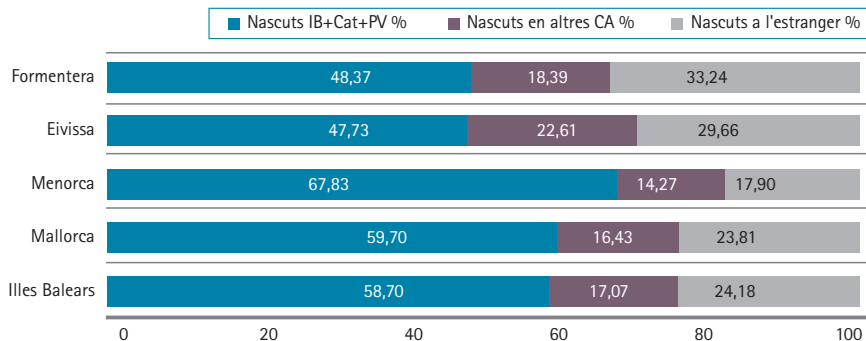
al·lòctona de l'Estat representava el 16 % del total de la població, i l'estrangera, un poc més del 2 %. Actualment, però, els al·lòctons de l'Estat espanyol representen el 17 % de la població total i els nascuts a l'estranger s'han multiplicat per 10 i constitueixen, per tant, aproximadament un quart de la població (24,8 %). No és estrany, doncs, que les Illes Balears siguin el territori del domini lingüístic amb un percentatge superior de persones nascudes a l'estranger i, al mateix temps, hi hagi una proporció inferior de nascuts a territoris de parla catalana.

Aquests canvis demogràfics tenen una incidència diferent en cadascuna de les illes. Així doncs, mentre que l'illa de Menorca concentra el percentatge més elevat de població nascuda en territoris de parla catalana i el més baix de població al·lòctona, Eivissa i Formentera presenten el percentatge més baix de nascuts al domini lingüístic i el més accentuat de nascuts fora. Els valors de Mallorca són propers als valors del conjunt de totes les illes, a causa del pes relatiu de l'illa en el conjunt (la població de Mallorca representa el 77,8 % de la població total de les Illes Balears).

Els canvis demogràfics experimentats durant els darrers cinc anys en general mostren una tendència a la pujada a les Illes Balears en conjunt, que és més forta a partir de l'any 2018 (vegeu el quadre III-10.7 i el gràfic III-10.5). Aquesta tendència la segueixen totes les illes a excepció de Formentera, que experimenta un increment de població fins a l'any 2017, i després un descens progressiu fins al 2020.

13. Per consultar aquestes dades de població, consultau el segon capítol de l'*Enquesta d'usos lingüístics de les Illes Balears 2014. Anàlisi*.

Gràfic III-10.4.
Població per zona de naixement i illa de residència

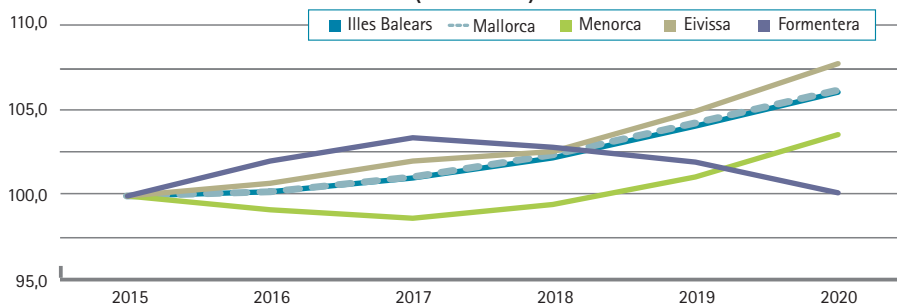
Font: Centre de Documentació Sociolingüística de les Illes Balears

QUADRE III-10.7. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ PER ILLES (2015-2020)

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
2015	1.104.479	859.289	92.348	140.964	11.878
2016	1.107.220	861.430	91.601	142.065	12.124
2017	1.115.999	868.693	91.170	143.856	12.280
2018	1.128.908	880.113	91.920	144.659	12.216
2019	1.149.460	896.038	93.397	147.914	12.111
2020	1.171.543	912.171	95.641	151.827	11.904

Font: Ibestat, CDSIB

Gràfic III-10.5.
Evolució de la població per illes prenent com a punt de partida la població del 2015 (2015-2020)

Font: Ibestat, CDSIB

10.2.2. OFERTA DE FORMACIÓ EN LLENGUA CATALANA

Com hem vist, les Illes Balears són el territori del domini lingüístic amb un percentatge més elevat de persones nascudes a l'estranger, però també una de les comunitats de l'Estat espanyol amb un nombre més alt de població nouvinguda. Per fer front a aquesta realitat cal dissenyar bones estratègies d'acolliment lingüístic i cultural tant des de l'ensenyament reglat com des d'altres programes formatius.

Com a part de la formació reglada, la llengua catalana s'ensenyava com a assignatura, però també és la llengua vehicular d'altres assignatures, juntament amb el castellà. Com a formació complementària en què s'ofereix des de la formació lingüística reglada, hi ha tota una sèrie de facilitats perquè els alumnes nouvinguts puguin arribar a ser competents en la llengua pròpia de les Illes Balears.

Algunes d'aquestes iniciatives són el PALIC (Pla d'Acolliment Lingüístic i Cultural), programa adreçat als alumnes que cursen estudis d'educació secundària que presenten mancances en el coneixement de la llengua catalana (però també de la castellana o de totes dues); tallers de llengua per a joves nouvinguts de 12 a 17 anys organitzats per l'àrea de llengua de l'Institut d'Estudis Baleàrics en col·laboració amb la Direcció General de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa; i també programes de dinamització lingüística a centres educatius de primària i secundària. Algunes d'aquestes iniciatives es varen haver de cancel·lar durant l'any 2020 a causa de la pandèmia.

L'ús del català en les proves de selectivitat confirma l'assoliment de les competències lingüístiques en català en la formació reglada. A les proves de selectivitat del mes de juny del 2020, el 77,2 dels exàmens es varen contestar en llengua catalana, cosa que suposa un descens de 0,3 punts respecte dels resultats del curs anterior. Cal destacar que d'ençà del 2009 els valors oscil·len al voltant del 80 % i va ser el 2014 l'any en què varen arribar a un valor més elevat, un 82,6 %.

Els alumnes de Menorca són els que usen més el català en els exàmens (95,84 %); des del 2005 es mantenen en un ús que supera el 90 %. A Mallorca aquest valor és del 76,6 %, tot i que hi ha una diferència considerable entre els resultats dels centres de Palma (66,7 %) i de la resta de Mallorca (91,7 %). També hi ha una diferència important entre Eivissa (67,2 %) i Formentera (88,24 %). La diferència a l'illa d'Eivissa es produeix sobretot pel retrocés de l'ús del català en els centres privats i concertats: del 45,80 % d'ús del català en els exàmens del 2018 s'ha passat al 22,8 % de l'any 2019 i al 24 % d'enguany (als IES, en canvi, els valors pràcticament són els mateixos: 87,40 % el 2018, 86,28 % el 2019 i 84,43 el 2020) (vegeu el quadre III-10.8).

Més enllà de la formació reglada, els habitants de les Illes Balears poden accedir a una formació variada en llengua catalana i en formats diferents (formació en línia, centres d'autoaprenentatge, classes presencials o semipresencials). Alguns dels organismes que ofereixen cursos de català són les escoles oficials d'idiomes, administracions com ajuntaments, consells insulars i altres organismes que depenen

de l'Administració com és l'Escola Balear d'Administració Pública; organismes com l'Institut d'Estudis Eivissencs, a Eivissa, o l'Institut d'Estudis Baleàrics, amb seu a Mallorca; el Servei Lingüístic de la Universitat de les Illes Balears, i organitzacions no governamentals com ara sindicats i associacions. A partir del març de 2020, i sobretot a causa de la pandèmia, es va reforçar la modalitat virtual de cursos.

Les **escoles oficials d'idiomes** ofereixen cursos de llengua catalana des del nivell bàsic A1 al nivell avançat C2, amb modalitat presencial i lliure. Els cursos presencials són de 4 hores setmanals, dos dies a la setmana. Els centres de Palma, Calvià, Inca, Eivissa i Maó són els que ofereixen cursos de llengua catalana, però no tots els centres ofereixen tots els nivells (vegeu el quadre III-10.9).

L'**Institut d'Estudis Baleàrics** habitualment ofereix cursos de llengua catalana i tallers de conversa i per a joves nous, de vegades amb la col·laboració d'altres organismes del Govern, ajuntaments i amb organitzacions no governamentals. Els cursos de llengua catalana presenten tres modalitats: presencial, semipresencial i a distància. Els presencials tenen una durada de 80 hores i es distribueixen en tres sessions setmanals de 2 hores. Els semipresencials combinen l'autoaprenentatge, el seguiment d'un professor i l'assistència a sessions presencials. Tenen una durada total de 35 hores amb una sola sessió de 2,5 hores per setmana. Els cursos a distància combinen l'autoaprenentatge mitjançant aula virtual amb el seguiment d'un professor. Com en el cas dels cursos presencials, tenen una durada de 80 hores d'autoaprenentatge per internet.

QUADRE III-10.8. ÚS DE LA LLENGUA CATALANA EN ELS EXÀMENS DE SELECTIVITAT A LES BALEARS PER ILLES (2007-2020)

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa-Formentera
2007	74,1	72,7	92,2	70,2
2008	76,8	75,5	93,5	72,5
2009	77,2	76,2	95,5	70,2
2010	77,8	76,2	93,8	75,9
2011	78,8	77,7	94,6	75,6
2012	81,1	79,7	96,6	80,2
2013	80,4	79,7	91,9	77,1
2014	82,6	81,6	95,5	79,2
2015	81,1	80,4	96,3	83,3
2016	78,7	77,9	94,3	72,6
2017	79,6	77,8	96,9	79,6
2018	79,0	77,8	89,8	87,9
2019	77,5	76,8	96,0	67,1
2020	77,2	76,6	95,8	67,7

Font: CDSIB

**QUADRE III-10.9. MATRÍCULES DE CURSOS PRESENCIALS DE CATALÀ DE LES ESCOLES OFICIALS D'IDIOMES (EOI)
A LES ILLES BALEARS PER NIVELL D'ACREDITACIÓ A QUÈ OPTEN (2020-2021)**

	Palma	Calvià	Inca	Maó	Eivissa	Total
A1	71	13	0	23	27	134
A2	19	6	14	5	11	55
B1	19	12	0	20	18	69
B2	49	16	0	16	24	105
C1	68	19	25	23	25	160
C2	50	20	18	23	17	128

Font: EOI

A més d'aquests cursos, l'IEB havia previst cursos per a personal sanitari, que es van cancel·lar per la pandèmia. En total, hi havien d'assistir un total de 97 alumnes en la modalitat presencial: 30 alumnes al nivell A1/A2, 20 al nivell B1 i 38 a un curs de llenguatge administratiu. Si es compara amb els cursos oferts durant els anys precedents, l'oferta de cursos en modalitat a distància pràcticament s'ha duplicat, mentre que les corresponents a modalitats presencials o semipresencials s'han reduït de manera important (vegeu el quadre III-10.10).

L'**Escola Balear d'Administració Pública** ofereix cursos dels nivells A2, B1, B2, C1, C2 i de llenguatge administratiu. El 2020, per causa de la situació derivada de la pandèmia, el Consell de Direcció de l'EBAP va aprovar diverses modificacions de l'Acord pel qual s'aprovava l'oferta de cursos i les instruccions que regien el pla, amb dos punts bàsics: s'ajornaven les proves al setembre i es permetia que els alumnes que adquirissin dret a examen poguessin examinar-se el 2021. A aquesta darrera opció, s'hi acolliren la majoria d'alumnes (vegeu el quadre III-10.11 i el següent apartat).

El **Servei d'Assessorament Lingüístic (SAL)** del Consell Insular de Formentera ofereix cursos de català de diferents nivells. De manera complementària, també s'organitzen cursos destinats a col·lectius concrets com ara el col·lectiu sanitari, mitjançant un conveni amb l'Hospital de Formentera, o la Guàrdia Civil. Si es desglossen les dades del curs 2020/2021 per nivell, veim que 86 d'aquestes inscripcions corresponen al nivell A2; 31 al nivell B1; 66 al B2, i 33 als C1/C2 (vegeu el gràfic III-10.6).

Altres institucions i organismes que també ofereixen cursos de llengua catalana, com ara la **Universitat de les Illes Balears (UIB)**, mitjançant el Servei Lingüístic, el 2020 n'han reduït l'oferta. Així doncs, de 110 inscripcions el 2019 s'ha passat a 27 el 2020, corresponents únicament al nivell C1 de català.

L'**Escola Municipal de Mallorca de Manacor** ha organitzat cursos de català de manera ininterrompuda des de l'any 1973, juntament amb altres tipus de cursos o tallers. Els cursos es corresponen als certificats sobre avaluació i certificació de coneixements de català del Govern de les Illes

Balears (A2, B1, B2, C1, C2 i Llenguatge Administratiu) (vegeu el quadre III-10.12).

Paraula. Centre de Serveis Lingüístics també ofereix habitualment tallers d'ex-

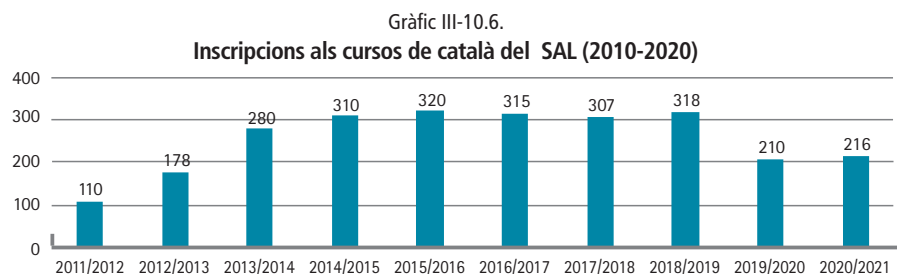
pressió oral i escrita en grups reduïts per preparar aquesta habilitat pensant en les proves oficials. Des de l'any 2020 molts d'aquests tallers no s'han impartit a causa de les circumstàncies sanitàries.

QUADRE III-10.10. CURSOS GENERALS DE LLENGUA CATALANA A L'INSTITUT D'ESTUDIS BALEARICS (2016-2020)					
	Presencials	Semipresencials	A distància	Total	Total
2016	Cursos	61	36	6	103
	Alumnes	1.549	885	511	2.945
2017	Cursos	97	49	12	158
	Alumnes	2.453	1.261	806	4.520
2018	Cursos	77	38	11	126
	Alumnes	1.928	860	988	3.776
2019	Cursos	73	36	6	115
	Alumnes	1.671	799	763	3.233
2020	Cursos	13	4	11	28
	Alumnes	1.190	244	2.067	3.501

Font: IEB, Govern de les Illes Balears

QUADRE III-10.11. INSCRIPCIONS ALS CURSOS DE CATALÀ DE L'EBAP PER NIVELLS (2020)					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
A2	45	0	0	0	45
B1	35	17	1	0	53
B2	69	17	18	0	104
C1	285	26	52	0	363
C2	216	17	23	0	256
LA	96	37	29	2	164

Font: EBAP, Govern de les Illes Balears

Font: SAL, Consell Insular de Formentera

QUADRE III-10.12. INSCRIPCIONS ALS CURSOS DE CATALÀ DE L'ESCOLA MUNICIPAL DE MALLORQUÍ DE MANACOR (2016-2020)

	A1	A2	B1	B2	C1	C2	LA	Total
2016/2017	11	42	38	76	58	20	12	257
2017/2018	–	42	55	92	86	35	14	324
2018/2019	–	50	37	72	77	46	26	308
2019/2020	–	46	44	66	62	49	30	297

Font: Escola Municipal de Mallorca

10.2.3. EXPEDICIÓ DE CERTIFICATS

Assistir a cursos de català permet millorar les competències lingüístiques, però també l'obtenció de certificats de coneixements de català. Mitjançant la formació reglada també es poden aconseguir certificats de coneixements d'aquesta llengua. Concretament, a partir del curs 1999/2000 a l'educació secundària obligatòria i del curs 2000/2001 al batxillerat, hi ha la possibilitat d'obtenir els nivells B1 o B2, depenent de la nota de català a quart d'ESO, i B2 o C1, també segons la nota de català obtinguda a segon de batxillerat.

Les escoles oficials d'idiomes, la universitat i l'Administració —mitjançant la **Direcció General de Política Lingüística** i l'**Escola Balear d'Administració Pública**— també

convoquen proves la superació de les quals implica l'obtenció de certificats (vegeu el quadre III-10.13 i el quadre III-10.14).

10.2.4. EXPERT UNIVERSITARI EN DINAMITZACIÓ LINGÜÍSTICA I DIPLOMA UNIVERSITARI DE LEGISLACIÓ LINGÜÍSTICA I DRETS LINGÜÍSTICS

Durant els cursos 2019/2020 i 2020/2021 la Universitat de les Illes Balears, amb l'ajut de la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca, per mitjà de la Direcció General de Política Lingüística, ha ofert les formacions d'Expert Universitari en Dinamització Lingüística (30 d'octubre de 2019 - 30 de juny de 2020) i el Diploma Universitari de Legislació Lingüística i Drets Lingüístics (2 de novembre de 2020 - 30 de novembre de 2020).

QUADRE III-10.13. CERTIFICATS EMESOS PER LA DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA (2015-2020)

	A2	B1	B2	C1	C2	LA	Total
2015	459	255	295	279	121	49	1.458
2016	659	408	350	376	79	120	1.992
2017	721	780	749	572	239	94	3.155
2018	741	1255	1260	898	219	130	4.503
2019	836	936	710	838	140	127	3.587
2020	317	354	363	300	0	0	1.334

Font: Direcció General de Política Lingüística

QUADRE III-10.14. CERTIFICATS EMESOS PER L'ESCOLA BALEAR D'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA (2014-2019)

	A2	B1	B2	C1	C2	LA	Total
2015	30	13	8	18	8	55	132
2016	22	13	5	25	16	39	120
2017	20	26	9	22	13	30	120
2018	15	25	42	41	25	44	192
2019	5	14	12	36	30	64	161
2020	5	8	4	30	25	27	99

Font: EBAP, Govern de les Illes Balears

L'Expert Universitari en Dinamització Lingüística s'adreça a l'assoliment de les competències necessàries per actuar com a dinamitzador lingüístic, entenent la dinamització com la promoció del canvi en les tries, els hàbits, les preferències, la motivació, les actituds, els usos, etc. Aquesta formació de 125 hores presencials s'organitzà en una sèrie de mòduls, que incloïen la competència comunicativa (la competència sociolingüística, discursiva, sociolingüística, estratègica i enciclopèdica), la competència intercultural, l'anàlisi de l'entorn social, el marc legal, la planificació (aspectes generals i la planificació lingüística), la gestió de grups, la creativitat i tècniques de difusió. La conferència inaugural del curs va ser a càrrec d'Isidor Marí, el qual va parlar sobre la tasca del dinamitzador lingüístic. Aquesta formació va tenir un total de 15 admesos, la majoria amb el perfil formatiu de graduat en Llengua i Literatura Catalanes i el perfil professional de funcionaris de l'Administració o docents de secundària.

El **Diploma Universitari de Legislació Lingüística i Drets Lingüístics** ha comptat amb dues edicions, la primera es va impartir al novembre de 2020, mentre que

la segona va tenir lloc al maig de 2021. El curs abordà el marc legal i jurisprudencial de la llengua catalana a l'Estat espanyol i els drets lingüístics que se'n deriven, amb una referència especial a la situació concreta de les Illes Balears. L'objectiu era posar a l'abast dels alumnes les bases formatives i els instruments adients per familiaritzar-se amb la problemàtica característica de la regulació jurídica de la convivència de llengües en contextos plurilingües, el model juridicolingüístic de la Constitució de 1978, el règim jurídic del català als diferents territoris del domini lingüístic i els drets lingüístics dels parlants i els mecanismes que en garanteixen la tutela. La primera edició va comptar amb 25 admesos i 31 en llista d'espera, i la segona, amb 25 admesos i 4 en llista d'espera. El perfil formatiu principal va ser el de graduats en Dret i en Llengua i Literatura Catalanes. També hi havia alguns casos de graduats en Ciències Polítiques. El perfil professional predominant va ser el de funcionari de qualsevol de les tres administracions (autònoma, insular i local) i amb llocs de feina relacionats directament amb la matèria que s'impartia. Es preveu que hi haurà una tercera edició entre els mesos de setembre i octubre de 2021.

10.2.5. VII VIQUIMARATÓ DE LA LLENGUA CATALANA

Durant la setmana del 6 al 13 de novembre de 2020 va tenir lloc la VII Viquimarató de la Llengua Catalana. Es tracta d'un esdeveniment organitzat per la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya i la Fundació Amical Wikimedia.

La novetat d'aquesta edició és que per primera vegada es va comptar amb la implicació dels set territoris on es parla català: l'Alguer, Andorra, Catalunya, Catalunya del Nord, la Franja de Ponent, les Illes Balears i el País Valencià. El repte enguany era millorar o crear 50 articles de lingüistes en llengua catalana, tant del domini lingüístic com d'arreu del món. L'objectiu es va superar amb escreix, ja que durant la setmana es varen crear 32 articles nous, se'n varen millorar 57 i se'n varen traduir 33. La Viquimarató també va rebre l'impuls de les direccions generals de Política Lingüística de les Illes Balears i el País Valencià, el Govern d'Andorra, la Casa de la Generalitat de Catalunya a Perpinyà, la Delegació del Govern a Itàlia a l'Alguer, la Universitat de Saragossa i també de l'Institut Ramon Llull.

10.2.6. BIOGRAFIES D'AINA MOLL

Durant la segona meitat del 2020 han aparegut dues biografies d'Aina Moll: *Aina Moll i Marquès. Semblança biogràfica*, d'Isidor Marí i Mayans, i *Aina Moll i Marquès. Filòloga pionera i activista compromesa amb la normalització de la llengua catalana*, de Pilar Arnau i Segarra. La primera forma part de la col·lecció «Semblances Biogràfiques», publicada per

l'Institut d'Estudis Catalans, en què altres membres de l'IEC de les Illes Balears, com ara Antoni M. Alcover i Sureda (1862-1932), Francesc de Borja Moll i Casasnovas (1903-1991), Miquel dels Sants Oliver i Tolrà (1864-1920) i Marià Villangómez i Llobet (1913-2002) també tenen una biografia publicada.

Aina Moll i Marquès. Semblança biogràfica és un opuscle d'una vintena de pàgines que fa un recorregut cronològic per la trajectòria vital, acadèmica, professional i política d'Aina Moll. Així doncs, l'autor parla dels primers anys i el període de formació, de les edicions, la docència i la implicació cultural, de la tasca feta com a primera directora general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, del retorn a Mallorca després de les dues legislatures com a directora general, de la seva participació en la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans i, finalment, dels nombrosos reconeixements que ha rebut la filòloga al llarg dels anys, i encara més després del seu traspàs. Són particularment interessants les intervencions que va fer en la Secció Filològica, com ara en la preparació de la part lèxica de la *Proposta per a un estàndard oral*, sota la coordinació de Joan Veny, la participació en diferents actes com les Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Mallorca (els dies 18 i 19 d'octubre de 1996) i l'acte de presentació de l'Any Mossèn Alcover el 2001, la presentació de la semblança biogràfica del seu pare, també el 2001, entre moltes d'altres.

L'obra *Aina Moll i Marquès. Filòloga pionera i activista compromesa amb la normalització de la llengua catalana*, de Pilar

Arnau i Segarra, forma part de la col·lecció «Biografies de Mallorquins», editada per l'Ajuntament de Palma. En aquest cas, es tracta d'un llibre d'un centenar de pàgines, en què també s'inclou la reproducció de fotos, documents i cartes d'Aina Moll. També segueix un ordre cronològic i hi trobam informació abundant sobre la infantesa d'Aina Moll, la seva etapa com a estudiant, el viatge filològic amb el seu pare, Manuel Sanchis Guarner i la seva germana Cisca per a la recollida de dades de l'ALPI (Atlas Lingüístico de la Península Ibérica), els estudis a la Universitat de Barcelona i la seva formació de postgrau, l'obtenció de la càtedra de francès, la seva trajectòria com a directora general de Polí-

tica Lingüística a la Generalitat de Catalunya, etc. L'autora —a partir d'anècdotes, moltes vegades divertides, i de vivències personals— aconsegueix acostar aquesta figura a les persones que no varen tenir l'ocasió de conèixer-la directament.